

MÅNADENS SJUKDOM

SALMONELLOS

Bakterien *Salmonella* (*S.*) spp orsakar sjukdomen salmonellos. Spp. syftar på flera olika arter av bakterien varav de flesta kan orsaka sjukdom hos människa. *Salmonella* spp. kan infektera många olika djur, men orsakar inte alltid sjukdom och dessa djur kan istället fungera som symptomlösa smittbärare. Några *Salmonella* är arts specifika och drabbar bara ett eller ett fåtal djurarter. Exempel på detta är *S. typhi* som ger tyfus hos människa, och *S. enterica* serovar *cholerasuis*, som framförallt drabbar gris (grek. *suis*) med koleraliknande sjukdom. Den kan sällsynt även drabba människa.

Salmonella är en av de största och viktigaste orsakerna till matförgiftning. Grisköttet kan förorenas vid slakt och, om det blir dåligt hanterat eller tillagat, orsaka kräkningar, diarré och buksmärtor. Vissa personer kan utveckla blodförgiftning och sjukdomar som benhinneinflammation, lunginflammation, och hjärnhinneinflammation. Människor med nedsatt immunsystem, t.ex. gamla, spädbarn, eller med vissa sjukdomar, kan dö. I Sverige började vi bekämpa salmonella efter "Alvestaubrottet" 1953 med 9 000 drabbade och där 90 människor dog. Personer som jobbar med smittade djur löper också risk att bli infekterade. Likaså kan människor som ådragit sig sjukdomen, t.ex. vid en utlandssemester, smitta grisarna och därför rekommenderas att infekterade personer inte arbetar med djur förrän de friskförklarats.

Hos gris sätts sjukdom oftast i samband med *S. enterica* serovar *cholerasuis* eller *S. enterica* serovar *typhimurium*. *S. cholerasuis* orsakar blodförgiftning med hög feber, nedsatt allmäntillstånd, blodig diarré och en störd cirkulation med blåroda missfärgningar i huden. Dödligheten hos insjuknade djur är hög. Sjukdomen kan likna både klassisk svinpest och akut/perakut rödsjuka. Några länder har utrotat infektionen, däribland Sverige. *S. typhimurium* förekommer i begränsad omfattning i Sverige men är vanlig globalt. Den kan orsaka ospecifik diarré, dålig tillväxt eller avmagring men vanligen blir djuren symptomlösa smittbärare. Grisar som är nedsatta av andra orsaker kan dock dö. Antibiotikabehandling når inte bakterier i t.ex. lymfkörtlarna och resistent bakterier är inte ovanliga, och därför avråds från att behandla smittade grisar.

Bakterien finns i tarmkanalen hos varm- och kallblodiga djur och kan leva länge i lymfkörtlarna. Smittan sprids med gödsel, inköp av infekterade djur och via gnagare. Vildsvin kan bära flera arter av *Salmonella*. Sverige har haft flera utbrott orsakade av förorenat foder och bakterien kan överleva länge i foderledningar, olika skrymslen, gödselrännor mm. Eftersom grisar sällan får symptom påvisas infektionen oftast vid olika övervakningsprogram, t.ex. provtagning vid slakt. Förebyggande arbete med kontroll av livdjur, foder och bra hygien- och andra biosäkerhetsrutiner är mycket viktigt. När smittan väl kommit in i en besättning kan bekämpningen, beroende på typ av *Salmonella*, antingen begränsas till upprepade provtagningar eller omfatta stora åtgärdsprogram med utslaktning av djur och tvätt och desinfektion av alla byggnader.

Kontaktuppgifter:

Magdalena Jacobson
Box 7054
750 07Uppsala
Magdalena.Jacobson@slu.se